

Padomes 2008. gada 18. decembra regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās jeb Uzturlīdzekļu regula

Publicēts: 04.02.2020.

Eiropas Savienības ietvaros 2008.gada 18.decembrī ir pieņemta [Padomes regula \(EK\) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās](#) (turpmāk – Uzturlīdzekļu regula), kuras mērķis ir likvidēt šķēršļus uzturēšanas līdzekļu piedziņai Eiropas Savienībā, kas dod iespēju radīt tādu tiesisko vidi, kas ļauj uzturēšanas līdzekļu kreditoriem viegli, ātri un lielākoties bez maksas iegūt izpildes rīkojumu, kas brīvi un bez šķēršļiem izpildāms Eiropas tiesiskajā telpā.

Uzturlīdzekļu regulu piemēro ne vien uzturlīdzekļu saistībām iepretim bērnam, bet arī citām uzturlīdzekļu saistībām, kādas valstī atzītas, piemēram, saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām iepretim vecākiem, laulības vai radniecības attiecībām.

Uzturlīdzekļu regula nosaka jurisdikciju pārrobežu uzturlīdzekļu lietās. Pamatprincips paredz, ka kompetentas pieņemt nolēmumu uzturlīdzekļu lietā ir šādas Eiropas Savienības dalībvalsts tiesas:

- atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesa; vai
- kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesa; vai
- tiesa, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība; vai
- tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.

Tajā pašā laikā Uzturlīdzekļu regula pieļauj zināmu pušu autonomiju un paredz iespēju atkāpties no regulā noteiktās jurisdikcijas, ja puses, slēdzot rakstisku vienošanos, ir izdarījušas izvēli par labu citas tiesas jurisdikcijai. Tomēr jurisdikcijas izvēle ir ierobežota, bet uzturlīdzekļu piedziņas lietas bērnam, kas vēl nav sasniedzis 18 gadu vecumu, vienošanās nav iespējama vispār. Savukārt saskaņā ar Uzturlīdzekļu regulas 5.pantu, ja atbildētājs ierodas kādas Eiropas Savienības valsts tiesā, neapstrīdot tās jurisdikciju, tiks pieņemts, ka atbildētājs atzīst minētās dalībvalsts jurisdikciju un šī tiesa būs kompetenta skatīt konkrēto uzturlīdzekļu lietu.

Attiecībā uz piemērojamo likumu Uzturlīdzekļu regula noteic, ka uzturlīdzekļu lietās piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar [Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem](#), ja attiecīgajai Eiropas Savienības dalībvalstij šis Protokols ir saistošs. Latvijai šis Protokols ir saistošs. Šis Protokols nav saistošs tikai Dānijai un Apvienotajai Karalistei, tāpēc, ceļot prasību Dānijā vai Apvienotajā Karalistē, nāksies piemērot nacionālās kolīziju normas.

Ja persona vēlas panākt vienā Eiropas Savienības dalībvalstī uzturlīdzekļu lietā pieņemtā nolēmuma izpildi citā Eiropas Savienības dalībvalstī, ir jānodala divas atšķirīgas situācijas atkarībā no tā, vai valstij ir saistošs Hāgas 2007. gada Protokols.

Ja nolēmums uzturlīdzekļu lietā ir pieņemts Eiropas Savienības dalībvalstī, kurai ir saistošs Hāgas 2007. gada Protokols, šāds nolēmums tiek atzīts citā Eiropas Savienības dalībvalstī bez kādas īpašas procedūras un tas ir automātiski tur izpildāms, ja vien tas ir izpildāms arī valstī, kas šo nolēmumu pieņēmusi. Tas nozīmē, ka, piemēram, persona ar Latvijā pieņemtu nolēmumu uzturlīdzekļu lietā (jo Latvijai ir saistošs Hāgas 2007.gada Protokols), var uzreiz vērsties citā Eiropas Savienības dalībvalstī pie kompetentās izpildu institūcijas, piemēram, tiesu izpildītāja, un lūgt Latvijas nolēmuma izpildi. Personai tikai būtu jālūdz Latvijas tiesai, kas pieņēmusi šo nolēmumu, aizpildīt Uzturlīdzekļu regulas pielikuma veidlapu, kas nepieciešama, lai uzsāktu izpildi citā Eiropas Savienības dalībvalstī. Lai šis noteikums darbotos tiesvedībai uzturlīdzekļu lietā jābūt uzsāktai pēc tam, kad Hāgas 2007.gada Protokols kļuvis saistošs, t.i., pēc Uzturlīdzekļu regulas piemērošanas uzsākšanas dienas – 2011.gada 18.jūnija.

Savukārt, ja nolēmums uzturlīdzekļu lietā ir pieņemts Eiropas Savienības dalībvalstī, kurai nav saistošs Hāgas 2007. gada Protokols, šādu nolēmumu ir nepieciešamas vispirms pasludināt par izpildāmu attiecīgajā citā Eiropas Savienības dalībvalstī, kur vēlas to izpildīt. Nolēmumu par izpildāmu pasludina šīs citas attiecīgas Eiropas Savienības dalībvalsts tiesa vai cita kompetentā iestāde. Uzturlīdzekļu regula nosaka arī iespējamus nolēmuma neatzīšanas pamatus.

Ar Uzturlīdzekļu regulu ir izveidots dalībvalstu sadarbības mehānisms, proti, visās Eiropas Savienības dalībvalstīs ir izveidotas centrālās iestādes, kas savā starpā sadarbojas, lai aizstāvētu uzturēšanas līdzekļu kreditoru intereses. Uzturlīdzekļu prasītāji var vērsties šajās centrālajās iestādēs, ja tiem nepieciešama palīdzība savu interešu aizstāvēšanai kādā citā Eiropas Savienības dalībvalstī.

Latvijas noteiktā centrālā iestāde ir:

[Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija \(www.ugf.gov.lv\)](http://www.ugf.gov.lv)

Adrese: Pulkveža Brieža ielā 15, 2.stāvā, Rīgā, LV-1010

Tālrunis uzziņām: 67830626

Fakss: 67830636

E-pasts: pasts@ugf.gov.lv

Tā, piemēram, izmantojot centrālo iestāžu sadarbību, persona, kas dzīvo Latvijā, lai panāktu Latvijā pieņemta nolēmuma par uzturlīdzekļu (uzturlīdzekļu bērnam vai uzturlīdzekļu vecākam, vai līdzekļu bijušā laulātā iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai) piedziņu izpildi ārvalstī var vērsties Latvijas centrālajā iestādē – Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā. Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija veiks nepieciešamās formalitātes un pārsūtīs šīs personas pieteikumu par Latvijā pieņemta nolēmuma par uzturēšanas līdzekļu piedziņu izpildi ārvalstī ārvalsts centrālajai iestādei, kas savukārt veiks nepieciešamās formalitātes attiecīgajā ārvalstī – izpildes valstī, lai tur panāktu Latvijas tiesu nolēmuma izpildi. Ja persona, kas dzīvo Latvijā, vēlēšies panākt nolēmuma par uzturlīdzekļu piedziņu pieņemšanu ārvalstī – citā Eiropas Savienības dalībvalstī – personai var vērsties Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā. Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija, savukārt, veiks nepieciešamās formalitātes un pārsūtīs šīs personas pieteikumu ārvalsts centrālajai iestādei, kas veiks nepieciešamās formalitātes attiecīgajā ārvalstī, lai tur panāktu nolēmuma par uzturēšanas līdzekļu piedziņu pieņemšanu. Tādejādi personām tiek atvieglota uzturlīdzekļu piedziņa no personām – parādniekiem, kas dzīvo citās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Uzturlīdzekļu regulas veidlapas un citu dalībvalstu saskaņā ar regulas 71.pantu paziņotā informācija pieejama Eiropas Tiesiskās sadarbības atlanta civillietās [sadalā par uzturēšanas saistībām](#).

Uzturlīdzekļu regula Eiropas Savienības dalībvalstīs ir piemērojama tiesvedībā, kura uzsākta 2011.gada 18.jūnijā vai vēlāk.

Saskaņā ar Uzturlīdzekļu regulas 48.apsvērumu Uzturlīdzekļu regula nav saistoša Dānijai, tomēr šeit būtiski ņemt vērā sekojošo. Saskaņā ar Uzturlīdzekļu regulas 68.pantu Uzturlīdzekļu regula groza [Regulu \(EK\) Nr. 44/2001 jeb Briseles I regulu](#), aizstājot Briseles I regulas noteikumus, kas piemērojami uzturēšanas saistību lietās. Saskaņā ar [2005.gada 19.oktobra nolīguma starp Eiropas Kopieniem un Dānijas Karalisti par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi](#) 3.panta 2.punktu Dānija 2009. gada 14.janvārī paziņoja Komisijai lēmumu īstenot Uzturlīdzekļu regulu tiktāl, ciktāl ar to tiek grozīta Briseles Ibis regula. Rezultātā Dānijai Uzturlīdzekļu regula ir saistoša jautājumos par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi un pieeju tiesu sistēmai (vairāk skatīt [šeit](#)).

<https://www.tm.gov.lv/lv/padomes-2008-gada-18-decembra-regula-ek-nr-42009-par-jurisdikciju-piemerojamiem-tiesibu-aktiem-nolemumu-atzisanu-un-izpildi-un-sadarbibu-uzturesanas-saistibu-lietas-jeb-uzturlidzeklu-regula>